

Izsledki raziskave

“Navade in preference ljudi glede uporabe zelenih površin za telesno dejavnost”

Urbanistični inštitut RS je v letu 2021 izvedel raziskavo o navadah in preferencah ljudi glede uporabe zelenih površin za telesno dejavnost pred in v času pandemije covid-19.

Raziskava je temeljila na vseslovenski spletni anketi, v kateri je sodelovalo 1161 udeležencev. Podatke smo analizirali in izsledke strnili v pričujočem poročilu. Slednje obsega:

- **Opis vzorca in stanje glede telesne dejavnosti:** predstavljene se osnovne karakteristike vzorca
- **Potrebe in želje:** predstavljeni so motivacijski elementi in ovire v zunanjem prostoru za telesno dejavnost ter spremembe navad zaradi pandemije covid-19
- **Zaključke in priporočila:** ki so namenjeni načrtovalcem lokalnega prostora in drugim strokovnjakom kot pomoč pri njihovem delu, lokalnim odločevalcem in javnosti za vpogled v stanje in kritično presojo.

Poročilo je povzeto po prispevku, ki bo objavljen predvidoma **junija 2022** v strokovni izdaji revije [Urbani izziv](#).

Sodelavke Urbanističnega inštituta Republike Slovenije

Vita Žlender, Ina Šuklje Erjavec, Jana Kozamernik in Nina Goršič

Ozadje

Slovenija se, tako kot mnogo razvitih držav po svetu, sooča s problemom nezadostne telesne dejavnosti prebivalstva. Po zadnjih podatkih minimalno potrebno telesno dejavnost za ohranjanje zdravja dosega manj kot tretjina odraslih prebivalcev Slovenije (Vinko idr., 2018). Stanje je zaskrbljujoče, še posebno ob dejstvu, da je telesna nedejavnost eden glavnih dejavnikov tveganja za pojav kroničnih nenalezljivih bolezni, ki so vodilni vzrok obolevnosti in umrljivosti tako v Sloveniji kot v svetu (SZO, 2021)¹. Telesna nedejavnost je še posebej značilna za razvite države in izvira v vse bolj **sedečem življenjskem slogu, pomanjkanju časa za telesno dejavnost, tehnološkem razvoju in pasivnih oblikah potovanja**, ki so povezane z urbanizacijo in tudi strukturo urbanega tkiva, ki (ne) podpira prostočasne in z mobilnostjo povezane telesne dejavnosti.

Telesna nedejavnost je eden glavnih dejavnikov tveganja za pojav kroničnih nenalezljivih bolezni (SZO, 2021).

Pričujoča raziskava se je osredotočila na zelene površine in njihov potencial za dvig telesne dejavnosti prebivalcev Slovenije. Študije kažejo, da imajo zelene površine v naseljih in njihovi okolici pozitiven vpliv na telesno zdravje (rekreacija in druge telesne dejavnosti) in psihično zdravje, saj blažijo stresna, tesnobna in depresivna stanja.

Raziskava se tematsko navezuje na projekt **‘Ven za zdravje’**, ki ga je v letih 2017–2019 sofinanciralo Ministrstvo za zdravje in v okviru katerega so bile narejene strokovne podlage za prostorsko načrtovanje zelenih površin za spodbujanje telesne dejavnosti prebivalstva. S pričujočo anketo smo želeli poglobljeno raziskati teme projekta in aktualno družbeno stanje, še posebej **vplivov pandemije covid-19**.

V okviru projekta ‘Ven za zdravje’ so bile narejene strokovne podlage za prostorsko načrtovanje zelenih površin za spodbujanje telesne dejavnosti prebivalstva.

Razširjena je bila med celotno slovensko populacijo s starostno mejo nad 15 let z namenom zbrati podatke o navadah, željah in preferencah glede telesne dejavnosti nasploh in še posebej v zunanjem prostoru. Anketa je bila izvedena preko spleta, vprašalnik je bil

poslan na vse slovenske občine s prošnjo, da se razširi med občinske prebivalce, in po učinku snežne kepe preko spletnih strani, novičnikov, poznanstev, družbenih omrežij itd. Vprašalnik je bil na spletu dostopen od aprila do julija 2021, v tem času ga je izpolnilo **1161 udeležencev**.

Vzorec sicer ni reprezentativen, vseeno pa je bila to **prva vseslovenska anketa, ki je povezovala temi načrtovanja odprtega prostora in javnega zdravja** in je s tega stališča ponudila zanimiv vpogled v značilnosti, želje in potrebe ljudi glede telesne dejavnosti na prostem in s tem možnostih, ki se odpirajo za načrtovalce za izboljšanje stanja. Posebno vrednost predstavljajo odgovori na vprašanja odprtega tipa, s čimer je bila anketirancem omogočena podaja dodatne razlage in komentarjev. V nadaljevanju poročamo o izsledkih ankete.

¹ WHO (World Health Organization) (2021). Noncommunicable diseases. Dostopno na: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/noncommunicable-diseases>.

Opis vzorca

Vprašalnik je bil vsebinsko razdeljen na tri dele:

- (1) obseg telesne dejavnosti pred in med pandemijo covid-19 ter oblike in okolja zanjo,
- (2) dejavniki, ki vplivajo na (ne)izbiro izvajanja telesne dejavnosti na prostem, predvsem v zvezi s krajinskimi elementi ter opremo, in
- (3) socialno-demografske značilnosti in značilnosti bivalnega okolja: spol, starosti, stopnja izobrazbe, trenutna zaposlitev, tip bivališča, tip bivalnega okolja in značilnosti dela.

Med anketiranci so prevladovale ženske (76 %) in srednja **starostna skupina** 30 do 64 let (56 %), medtem ko so bili mlajši (15 do 29 let) in starejši (65 let in več let) anketiranci približno izenačeni pri 21 % oziroma 23 %. Manjši del anketnih odgovorov je bil zbran s posebnim vprašalnikom, ki je bil razdeljen med srednješolce v okviru delavnice, ki je potekala z njimi.

44 % anketirancev ima visokošolsko **izobrazbo**, sledijo jim tisti s podiplomsko (18 %), višješolsko (12 %), srednješolsko (9 %), osnovnošolsko (11 %) in poklicno (5 %). Relativno visok delež anketirancev z osnovnošolsko izobrazbo gre pripisati zgoraj omenjenemu dejstvu, da je bil del odgovorov zbran med srednješolci. Na to kaže tudi podatek o trenutni zaposlitvi anketirancev, med katerimi je bilo 18 % tistih v izobraževanju, (samo)zaposlenih je bilo 55 %, nezaposlenih 3 % in upokojenih 25 %.

Večina anketirancev ima sedeče **delo** (66 %), sledijo tisti s telesno dejavnim delom (22 %), raznolikim (7 %) in stoječim (5 %). Glede **območja bivanja** so bili anketiranci skoraj enakovredno razporejeni med mesti oz. večjimi urbanih središči (38 %), manjšimi mesti oz. predmestji (32 %) in podeželjem (30 %). Kljub raznolikim območjem bivanja pa med **tipi bivališč** prevladuje hiša z vrtom (61 %) pred stanovanjem (29 %).

Telesne dejavnosti anketirancev

Med anketiranci jih samo 33 % dosega **zadostno telesno dejavnost**, ki po smernicah Svetovne zdravstvene organizacije (SZO) za ohranjanje zdravja znaša minimalno 30 minut zmerne telesne dejavnosti na dan petkrat na teden (WHO, 2020)². 36 % se jih telesno udelejujejo vsaj 30 minut tri do štirikrat na teden, 27 % enkrat do dvakrat na teden in 5 % nikoli.

V anketi nas je zanimalo, kakšni so razlogi za nizko raven udelejevanja v TD. Med razlogi, ki so v neposredni povezavi s prostorskim načrtovanjem, je bil največkrat omenjen razlog

---

² WHO (World Health Organization). (2020): WHO guidelines on physical activity and sedentary behaviour: at a glance.

'predaleč od mojega doma'. Pomanjkanje dobrih prometnih povezav do prostorov za TD in pomanjkljiva kakovost prostorov za večino anketirancev nista bila relevantna razloga za njihovo nezadostno TD.

Po pričakovanjih je bil glavni razlog pomanjkanje časa, med opisnimi odgovori pa so anketiranci največkrat navajali osebne razloge kot so lenoba, pomanjkanje motivacije in druge prioritete.

Med oblikami, ki jih anketiranci izbirajo za svojo TD, prevladuje **hoja v vseh oblikah** – kot rekreacija, kot aktivna mobilnost in kot pohodništvo. Vse tri oblike hoje predstavljajo skoraj polovico najbolj pogosto izbranih oblik aktivnosti med anketiranci. Hoja na sprehode je najbolj priljubljena oblika rekreacije med ženskami in starejšimi, medtem ko je med moškimi ter med mladimi in anketiranci srednjih let najbolj priljubljena hoja po opravkih, v službo ali v šolo.

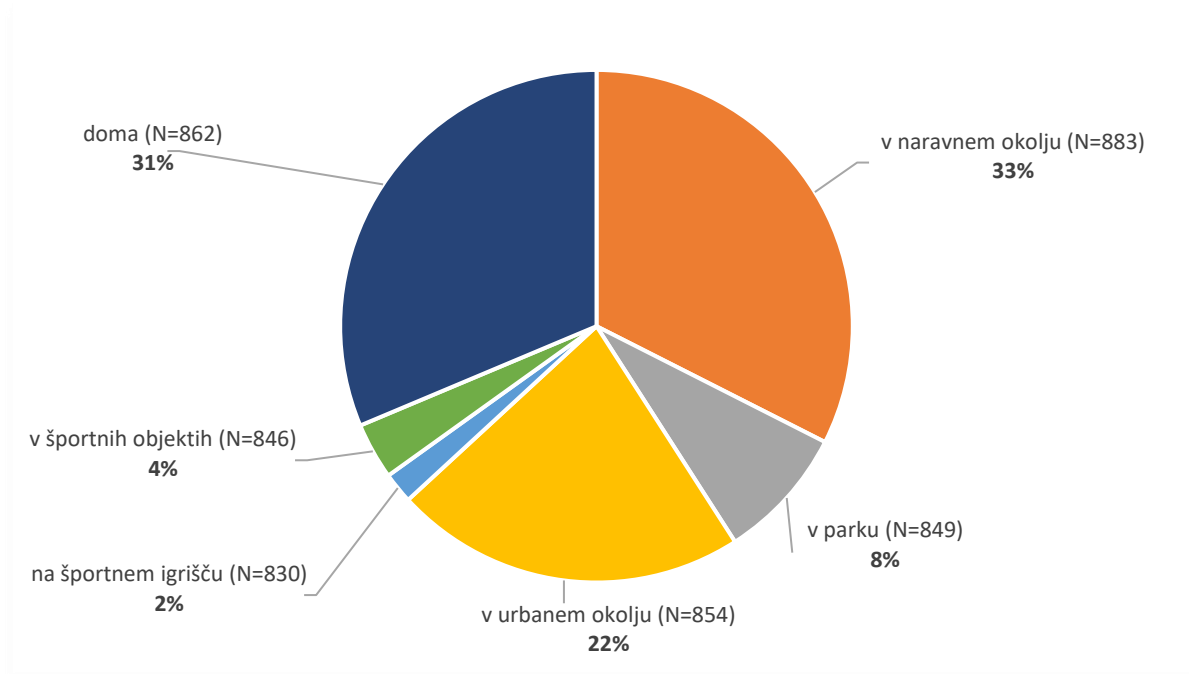
Pogostost izvajanja različnih oblik TD pred pandemijo covid-19 (N = 910)

Največ anketirancev doseže zadostno TD v naravnem okolju (kamor štejemo npr. gozd, travnik, obrečno območje) in doma, temu sledijo še urbano okolje (npr. asfaltirane pešpoti, kolesarske steze, trgi in soleske), park (večji park ali pa manjše zelene površine) in športni objekti (npr. telovadnica ali bazen). Pri tem je treba opozoriti, da se analiza nanaša samo na

rabo enega okolja pet- ali večkrat na teden, ne pa na kombinacijo rabe različnih okolij, ki bi v skupnem seštevku lahko prispevala do zadostne količine TD.

Pogostost izvajanja TD vsaj 5x na teden v različnih okoljih pred pandemijo covid-19

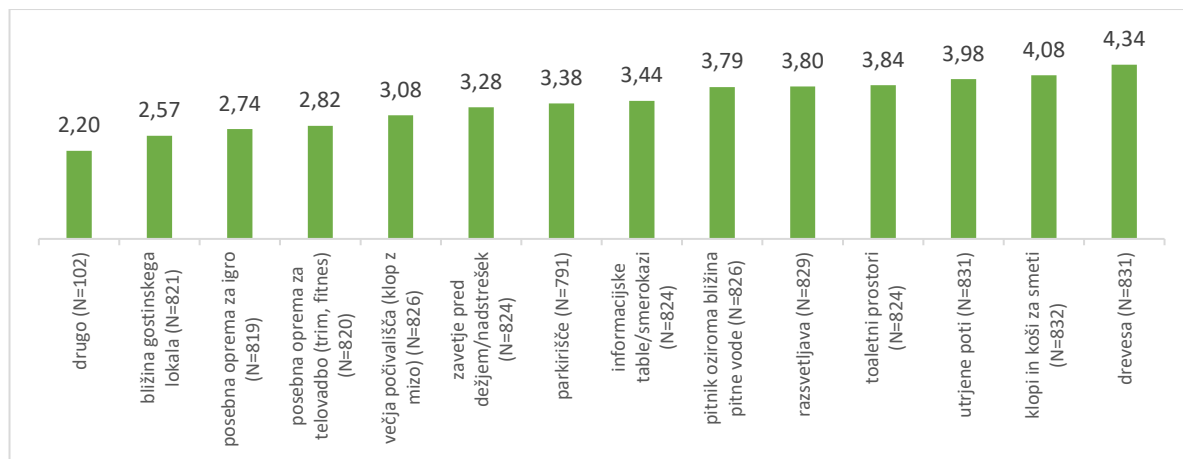
Potrebe in želje glede telesne dejavnosti zunaj

Med značilnostmi prostora, pomembnimi za izvajanje TD zunaj, so anketiranci na lestvici od 1 (nepomembno) do 5 (zelo pomembno) najvišje uvrstili veliko naravne sence (povprečna ocena 4,14), čemur so sledili varnost dostopa in uporabe (4,13), velika travnata površina (4,06), bližina bivališču (4,05), sklenjenost rekreacijskih poti (3,98), možnost izvajanja dejavnosti pod streho (3,08), možnost skupinskega izvajanja vadbe (2,63), možnost izposoje potrebne opreme (2,79) in drugo (2,03). Pod 'drugo' so anketiranci navajali predvsem urejenost in čistočo.

1. *Veliko naravne sence*
2. *Varnost dostopa in uporabe*
3. *Velika travnata površina*
4. *Bližina bivališču*
5. *Sklenjenost rekreacijskih poti*

Na enaki lestvici so anketiranci ocenjevali tudi pomembnost posameznih elementov zelenih površin za TD zunaj. Najvišje so uvrstili drevesa, klopi in koše za smeti ter utrjene poti. Pod 'drugo' so anketiranci največkrat navedli avtobusno postajališče.

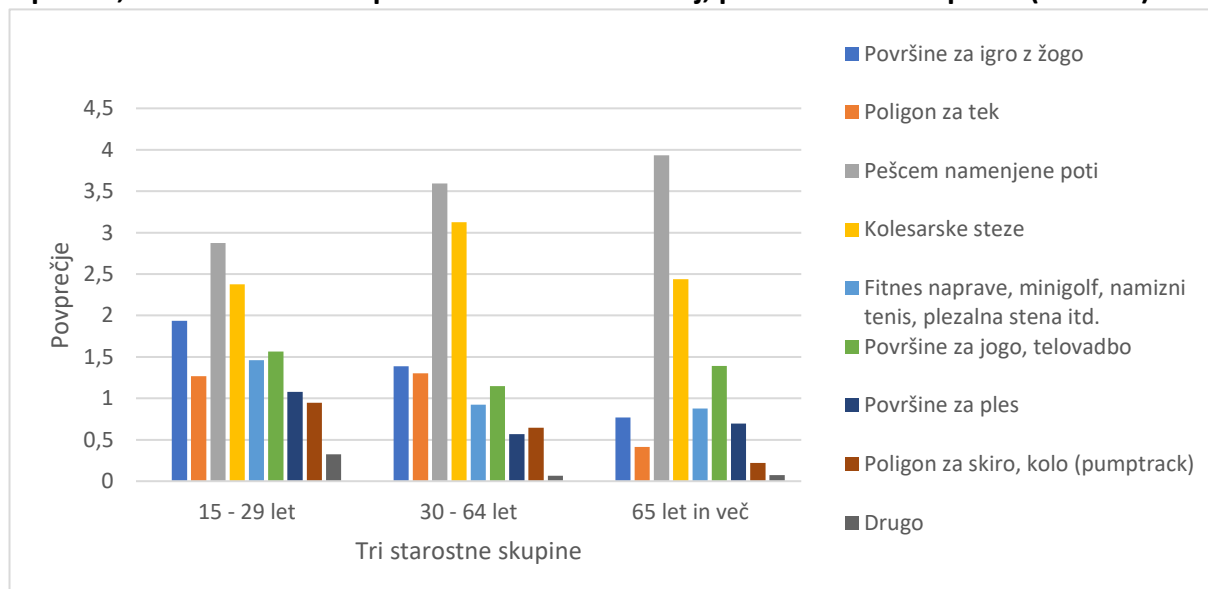
Pomembnost elementov zelenih površin za TD anketirancev zunaj*

*na lestvici povprečij ocen od 1 (nepomembno) do 5 (zelo pomembno))

Pri ovrednotenju opreme, ki bi jih spodbudila k pogostejšemu izvajanju TD zunaj, je 28 % anketirancev (N = 790) najvišje uvrstilo pešcem namenjene poti, sledile so kolesarske steze (22,4 %) in površine za igro z žogo (10,8 %).

Oprema, ki bi anketirance spodbudila k več TD zunaj, po starostnih skupinah (N = 790)

Med dejavniki, ki anketirance **odvrčajo od rabe zunanjega prostora za TD**, jih je izmed 786 najvišje uvrstilo smrad, ki so mu sledili gneča, nevdrževanost/smeti/nečistoča, dež, hrup, vročina, mraz in sneg. Poudariti je treba, da so bile razlike med povprečji izbire teh elementov

majhne. Na podlagi analize dodatnih opisnih vprašanj lahko sklepamo, da anketirance moti predvsem smrad zaradi onesnaženosti z izpušnimi plini v urbanih okoljih, na podeželju pa predvsem smrad s kmetijskih zemljišč zaradi gnojenja.

Anketiranci so v anketi lahko **opisali tudi svoje želje** glede značilnosti zelenih površin za telesno dejavnost. Odgovori so bili zelo raznoliki in so variirali od želje po sistemskih rešitvah urejanja zelenih površin do zelo specifičnih želja, kot je saditev več sadnih dreves v mestih. Njihove odgovore (N = 63) smo kategorizirali v naslednje skupine, razvrščene od največkrat do najmanjkrat omenjene kategorije:

- načrtovanje, upravljanje in vzdrževanje rekreacijskih poti (kolesarskih in pešpoti),
- problematika sobivanja različnih dejavnosti, pri čemer je bila izpostavljena predvsem problematika med kolesarji, uporabniki skirojev in pešci ter problematika sprehajanja psov brez povodca,
- želja po več raznolikih zelenih površinah (npr. pasjih parkih, površinah za skupinske vadbe),
- želja po osnovni opreми kot so klopi, koši za smeti in pitniki,
- želja po dodatni opreми kot je osvetlitev, gostinska ponudba, prostori za jogo,
- spodbuda k ozelenitvi mest,
- sistemsko urejanje zelenih površin in participacija pri lokalnem razvoju in urejanju prostora, predvsem mladih,
- in splošna želja po ohranjanju narave.

Telesna dejavnost in covid-19

Poleg splošnih navad glede TD smo z anketo preverjali tudi **spmembe v TD in rabi okolij** za TD v času pandemije covid-19. Anketiranci so podali opisne odgovore, v katerih so poročali zmanjšanje svoje TD predvsem zaradi različnih epidemioloških ukrepov, še posebno zaradi omejitve gibanja na občine ali regije, zaprtja športnih objektov in prepovedi druženja in izvajanja skupinskih vadb. Anketiranci so poročali tudi o nespremenjeni količini, vendar spremenjeni obliki TD. Predvsem je bilo opaziti **dva trenda**: prenos izvajanja TD v domače okolje (npr. v obliki vodene vadbe preko Zooma ali samoiniciativne vadbe doma), in zamenjavo dejavnosti, ki jih zaradi spremenjenih razmer ni bilo mogoče več izvajati, z izvajanjem dejavnostmi v zunanem, pretežno naravnem okolju (npr. s sprehodi v naravi, pohodi na okoliške vzpetine, vrtnarjenjem).

Pandemija covid-19 je povzročila dva trenda:

1. *Prenos izvajanja TD v domače okolje*
2. *Zamenjava dejavnosti > več dejavnosti zunaj*

Analiza odgovorov na vprašanje, ki se je nanašalo na **izvajanje TD v času pandemije** v zunanem okolju je pokazala, da je bilo 32 % vprašancev zunaj bolj telesno dejavnih, 21 % manj, 47 % pa enako (N=1.031). Nadalje je 539 anketirancev podalo **opisne razloge** za spremembo navad.

Podatke smo kodirali in oblikovali kategorije razlogov za povečanje in zmanjšanje TD v času pandemije covid-19.

Med razlogi za **povečanje obsega TD zunaj v času pandemije covid-19** je bil najbolj pogosto naveden razlog 'zaprtje objektov za rekreacijo'. Sledili so mu 'povečana skrb za zdravje in dobro počutje', ukinitvev drugih pristočasnih dejavnosti' itd. (glej preglednico spodaj).

Razlogi za povečanje obsega TD zunaj v času pandemije covid-19

Zaradi neposrednih omejitvenih ukrepov

- Zaprtje notranjih prostorov za TD
- Ukinitvev drugih pristočasnih dejavnosti (npr. druženj, kulturnih prireditvev, prepoved potovanj)
- Spremembe obveznosti (ukinitvev dela, obšolskih dejavnosti, šolanje na daljavo)
- Ukinitvev prevoza do službe, šole in drugih opravkov

Kot posledica omejitvenih ukrepov

- Povečana skrb za zdravje in dobro počutje
- Spremenjene osebne razmere (sprememba lokacije bivanja med pandemijo, novo lastništvo psa, porodniški dopust ipd.)
- Psihološki razlogi v zvezi s omejitveni ukrepi (predvsem poziv #ostanidoma)
- Manjša možnost okužbe v zunanjem prostoru

Med **razlogi za zmanjšanje TD** so vprašanci največkrat navedli 'omejitev gibanja' in 'prepoved druženja in izvajanja skupinskih vadb'. Preglednica spodaj prikazuje vse kategorije.

Razlogi za zmanjšanje obsega TD zunaj v času pandemije covid-19

Zaradi neposrednih omejitvenih ukrepov

- Omejitev gibanja
- Prepoved druženja, izvajanja skupinskih vadb
- Zaprtje objektov
- Prepoved rabe določenih zunanjih prostorov
- Ostali ukrepi (nošenje mask, policijska ura, splošno)

Kot posledica omejitvenih ukrepov

- Druge obremenitve (npr. pomanjkanje časa zaradi zaprtja šol in vrtcev, povečan obseg dela itd.)
- Upad motivacije
- Zmanjšanje aktivne mobilnosti (hoje, kolesarjenja)
- Strah pred okužbo

Drugo

- Zdravstvene težave
- Vremenski vplivi

Veliko anketirancev je kot razlog navedlo tudi upad motivacije zaradi prepovedi izvajanja skupinskih vadb, čeprav slednje za večino vprašancev niso bile najbolj pogosto izvajana oblika TD. Vseeno se zdi, da je tovrstna oblika vadbe pomembna za ohranjanje redne TD določenega dela populacije. Dodatna analiza glede na starostne skupine je pokazala, da mlajši anketiranci statistično značilno raje izvajajo TD v organizirani skupini z vodenno vadbo.

Kako najraje izvajate svoje telesne dejavnosti na prostem?

(N=846)

38% sam/-a

36% v manjši zasebni družbi

17% v organizirani skupini z vodenno vadbo

9% v obliki sodelovanja na množičnih rekreacijskih prireditvah

Anketirance smo spraševali tudi o tem, ali je pandemija covid-19 vplivala na njihovo dolgotrajno spremembo navad. 42 % jih je to potrdilo, 48 % zavrnilo, 10 % pa je bilo neopredeljenih (N = 899). Dodatna analiza glede na spol je pokazala, da za razliko od moških ženske statistično značilno menijo, da so se njihove dolgoročne navade glede TD spremenile.

Zaključki in priporočila

Pričujoča raziskava je podala zanimive vpoglede v navade Slovencev glede TD na splošno, v zunanem prostoru in v spremembo TD med pandemijo covid-19. Na podlagi ankete lahko sklepamo, da so Slovenci na splošno telesno dejavni, čeprav jih s strani Svetovne zdravstvene organizacije (WHO, 2020)³ priporočeni obseg TD dosega le približno tretjina. Podatek je zaskrbljujoč, še posebno ob hkratni rasti prekomerne teže prebivalstva, saj oboje spada med glavne vzroke za pojavnost kroničnih nenalezljivih bolezni (Ministrstvo za zdravje, 2021)⁴. Raziskava tako potrjuje **nujnost krepitve ukrepov za izboljšanje stanja** in prizadevanj Ministrstva za zdravje RS, da se poleg organiziranega spodbujanja telesne dejavnosti izboljša tudi privlačnost in ustreznost zunanjega prostora za vse starostne skupine, še posebej zelenih površin za TD kot dela ukrepov izboljšanja javnega zdravja. Glede na dognanje raziskave, da so osebni razlogi kot na primer pomanjkanje časa, motivacije in dajanje prednosti drugim dejavnostim poglaviti za nezadostno TD prebivalcev, je naloga odločevalcev razmisliti, kako prebivalce spodbuditi, da telesno dejavnost vpeljejo v svojo dnevno rutino. V ta namen so še posebno pomembne **povezane in usklajene aktivnosti prostorskih načrtovalcev in sektorja**

³ WHO (2020): WHO guidelines on physical activity and sedentary behaviour: at a glance. Dostopno na: <https://www.who.int/publications/i/item/9789240014886>

⁴ Ministrstvo za zdravje (2021). Telesna dejavnost za zdravje. Dostopno na: <https://www.gov.si teme/telesna-dejavnost>

javnega zdravja kot na primer v programih Ven za zdravje⁵ in Aktivno v šolo in zdravo mesto⁶, ki oblikujejo in promovirajo skupne ukrepe za izboljšanje stanja.

Analiza razlik glede na spol in starostne skupine je pokazala, da se kljub univerzalnemu strinjanju anketirancev o pomembnosti naravne sence, dreves, omrežja poti ter osnovne opreme in vzdrževanosti prostora pojavljajo **razlike med anketiranci glede načina urejenosti in opremljenosti** v navezavi na določene vrste TD, ki so priljubljene pri določenih skupinah prebivalcev. Vsekakor pa slabo dostopni, neustrezno urejeni zunanji prostori nizke kakovosti niso privlačni in ne spodbujajo aktivne rabe. Za poznavanje stanja, potreb in želja uporabnikov je torej nujno tako **informiranje in zbiranje podatkov** kot tudi **vključevanje in izobraževanje** prebivalcev o prostorskih ureditvah za telesno dejavnost kot konkretnih primerov dobrih praks. Zgolj s kakovostnim in na lokalni kontekst prilagojenim prostorskim načrtovanjem je namreč mogoče ustrezno odgovoriti na prostorske zahteve za raznolike telesne dejavnosti, prilagojene značilnostim konkretnih uporabnikov (na primer starosti ali številu uporabnikov).

Pandemija covid-19 je pri precejšnjem deležu anketirancev spodbudila več TD zunaj, predvsem v naravnem okolju. Razlogi za to so bili različni: nekateri so TD v notranjih prostorih zamenjali za dejavnosti zunaj, nekateri so pridobili čas za TD, ker so odpadle druge dejavnosti, nekateri so aktivno mobilnost zamenjali z drugimi vrstami TD zunaj. Pri mnogih so omejitve spodbudile in ozavestile **potrebo po stiku z naravo**. Slednja je prisotna v vseh ljudeh in predstavlja pomembno izhodišče za spodbujanje TD v zunanjem okolju. **Naloga odločevalcev** je zagotoviti ustrezne mehanizme za možnost vzpostavitve in implementacije načrtovalskih strateških odločitev skozi procese prostorskega načrtovanja, ter spodbujanje izdelav ustreznih strokovnih podlag z analizo preskrbljenosti z zelenimi površinami in zasnovo zelenega sistema naselij. **Vloga načrtovalcev** pri tem je zagotoviti na analizah in vrednotenju lokalnega prostora in lokalnih potreb temelječe strokovne podlage ter obravnavo javnih zelenih površin in drugih za zeleni sistem pomembnih odprtih prostorov v luči zagotavljanja TD za vse prebivalce. Nenazadnje pa je ključno, da se usmeritve prostorskih aktov ustrezno in na strokovni ravni implementirajo v prostoru, za kar je potrebno strokovno projektiranje z zavedanjem o potrebah uporabnikov in povezovanju prostorov v širši zeleni sistem.

V nadaljevanju predstavljamo priporočila za načrtovanje in urejanje zunanjega prostora za spodbujanje telesne dejavnosti prebivalcev. Priporočila so oblikovana na podlagi izsledkov ankete glede splošnih preferenc ljudi glede TD in specifičnih v času pandemije. Temeljijo tudi na izkušnjah s projekta **Ven za zdravje**, v katerem so bile na podlagi izsledkov raziskave podana priporočila za načrtovanje zelenih površin za spodbujanje TD na strateški in podrobnejši ravni. Priporočila v nadaljevanju so namenjena prostorskim načrtovalcem pri načrtovanju lokalnega prostora in drugim strokovnjakom kot pomoč pri njihovem delu, lokalnim in državnim odločevalcem ter javnosti za vpogled v stanje, njegovo kritično presojo in razvojne odločitve za izboljšanje.

---

⁵ <http://venzazdravje.uirs.si/>

⁶ <https://www.aktivnovsolo.si/>

Priporočila za prostorske načrtovalce:

- Potrebno je **zagotavljanje javne dostopnosti** zadostne količine ustreznih zelenih površin v bližini bivališč prebivalcev mest in naselij. Pri načrtovanju je potrebno vzeti v obzir **vse potenciale**, tudi območja v drugih namenskih rabah, še posebno primarnih.
- Kakovostno načrtovanje zelenih površin za aktivni življenjski slog naj temelji na upoštevanju raznolikosti značilnosti in tipologije zelenih površin, poznavanju njihove **ustreznosti in potrebni kapaciteti za različne oblike rabe** in telesne dejavnosti ter poznavanju potreb, preferenc in motivacije lokalnega prebivalstva.
- Za privlačnost prostora za aktivno rabo je poleg kakovostne zasnove in dobre (javne) dostopnosti površin potrebno z akcijskim delom plana predvideti tudi njihovo **ustrezno vzdrževanje in dolgoročno upravljanje**. Zasnova zelenih površin naj omogoča tudi nekonfliktno so-rabo s strani vseh skupin prebivalcev, npr. z oblikovanjem dovolj velikih površin in namestitvijo ustrezne opreme (npr. košev za pasje iztrebke).
- Vse usmeritve s strateškega nivoja načrtovanja OPN in RPN (npr. zelenega sistema) je potrebno ustrezno celovito prenesti na **izvedbeni nivo in v smernice** v izvedbenem delu OPN-ja. Smernice je potrebno vključiti tudi v druge namenske rabe, ne samo namensko rabo ZP.
- Pri pripravi novih prostorskih aktov je potrebno preveriti tudi možnosti za prilagoditev rabe zelenih površin **ob izrednih razmerah**, kakršna je pandemija covid-19.

Priporočila za odločevalce:

- Načrtovanje zelenih površin na občinskem nivoju naj bo **celovito, vključujoče, sistemsko in medsektorsko** ter naj v proces vključuje lokalno skupnost. Posebno manjše občine v tem pogledu potrebujejo podporo in strokovno pomoč, ki jo je smiselno zagotoviti sistemsko in organizirano na državnem ali regionalnem nivoju.
- Za aktivni življenjski slog prebivalcev so pomembni spodbudni prostorski pogoji za vsakodnevne, čisto običajne dejavnosti kot so hoja in kolesarjenje po opravkih, različne oblike igre, plesa, druženje, vrtnarjenje ipd. Za njihovo zagotavljanje niso potrebni posebni objekti in drago opremljene ureditve, temveč predvsem **splošna kakovost, dobra dostopnost in raznolikost odprtega prostora**.
- Načrtovanje in zagotavljanje kakovostnih, javnih zelenih površin se zato ne sme gledati kot nadgradnjo in strošek, ampak kot dobro **dolgoročno naložbo v razvoj družbe in gospodarstva**.
- Kakovostno načrtovane zelene površine bodo tudi dolgoročno izboljšale **odpornost in prilagodljivost mest in naselij** ter občin na izredne zdravstvene situacije kot je pandemija covid-19, pa tudi na naravne nesreče in podnebne spremembe.
- Od prostorskih načrtovalcev je potrebno pričakovati in zahtevati ustrezno **strokovno usposobljenost** (vključitev krajinskega arhitekta) za načrtovanje javnega odprtega prostora, zelenih površin in krajine.

- Za ustrezno in učinkovito načrtovanje je potrebno **dobro poznavanje in upoštevanje lokalnega okolja**, potreb prebivalstva (raznolikih skupin) in drugih za lokalno skupnost in prostor značilnih razmer. Za zagotovitev ustrezne preskrbljenosti naselij z zelenimi površinami je potrebno izdelati strokovne analize prostora, ki za obravnavani namen obsegajo stanje odprtega prostora ter oceno preskrbljenosti z zelenimi površinami na ravni naselja.
- Da so razvojne odločitve učinkovite in skladne s potrebami, je poseben poudarek potrebno dati tudi **ugotavljanju še neizkoriščenih potencialov** in analizam problemov ter v to vključiti vse relevantne resorje in akterje na nivoju občine in lokalnih skupnosti. Ukrepe je potrebno ustrezno vključiti v prostorske akte na različnih ravneh (RPP, OPP, OPN).
- Potrebna je priprava ustrezne **projektne dokumentacije** ter skrb nad kakovostno izvedbo gradnje, vključno z akcijskim načrtom in vzpostavitvijo ustreznega dolgoročnega upravljanja.

Raziskava je bila opravljena s finančno pomočjo Raziskovalnega programa št. P5-0100, ki ga je sofinancirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna.